

SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelman kehittäminen

Jussi Uusitalo

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2011
Metsätalouden koulutusohjelma
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden koulutusohjelma

UUSITALO, JUSSI: SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelman kehittäminen

Opinnäytetyö 33 s., liitteet 7 s.
Kesäkuu 2011

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on etsiä ratkaisuja Metsänhoitoyhdistysten verkkometsäsuunnitelma SilvaNetin kehittämiseen. SilvaNetti on uusi tuote markkinoilla, ja se on vielä sisällöltään ja käytettävyydeltään keskinkertainen. SilvaNetti-tutkimuksen lisäksi raportti sisältää paljon yleistä tietoa metsäsuunnittelusta ja verkkometsäsuunnitelmista.

Metsänhoitoyhdistyksen työntekijänä olen päässyt tutkimaan SilvaNettiä ja sen ongelmia perinpohjaisesti. Metsätoimihenkilöiden mielipiteitä SilvaNetistä hankin haastatteluilla ja kokouskäynneillä. SilvaNetin loppukäyttäjien eli metsänomistajien käyttökokemuksia ja parannusehdotuksia sain tekemällä kyselytutkimuksen. Kyselyyn vastasi kohtalainen määrä SilvaNettiasiakkaita, ja se antoi hyvän pohjan lähteä ideoimaan SilvaNetin kehittämisen suuntaviivoja.

SilvaNetin selvitettävät kehitystarpeet liittyivät ohjelman sisältöön ja käytettävyyteen. Ennen kyselyn tekemistä tutustuin Pirkanmaan Metsänhoitoyhdistyksen asiantuntijoiden näkemyksiin SilvaNetin mahdollisista kehitystarpeista. Tämän pohjalta tein varsinaisen kyselytutkimuksen SilvaNettiasiakkaille. Vastausten perusteella varsinkin SilvaNetin käyttöliittymän ulkoasu ja linkitykset ohjelman eri toimintojen välillä kaipaavat kehitystyötä.

Kyselytutkimuksen tulosten ja Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaan asiantuntijoiden lausuntojen perusteella tutkimus on kattava. Tämän opinnäytetyön keskeisimmistä kehitysehdotuksista tehdään muistio, jota voidaan käyttää SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelman seuraavan ohjelmistoversion rakentamisessa.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Forestry

UUSITALO, JUSSI: Developing of SilvaNetti Internet Forest Management Plan

Bachelor's thesis 33 pages, appendices 7 pages.
June 2011

Subject of this bachelor's thesis is developing SilvaNetti Internet Forest Management Plan. SilvaNetti is a forestry plan which is available in Internet for forest owner customers of Metsänhoitoyhdistys ry. SilvaNetti is a new product and customers seem to have few problems in using this computer program.

In this bachelor's thesis I've studied earlier development work on SilvaNetti. I cooperated with the SilvaNetti specialist at Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa ry and I also made a poll for those forest owners who have bought this product. I received plenty of developing suggestions from SilvaNetti-customers.

The most important developing suggestions concerned the contents and usability of SilvaNetti. Outfit of SilvaNetti user interface needs develop work and links between various functions should be fixed more logical. After the specialist's and customers' opinions of SilvaNetti Forestry plan were noticed I wrote a developing suggestion report. It can be used in building next SilvaNetti-version.

Key words: SilvaNetti, forest management plan, forestry plan

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 TAUSTAA.....	7
2.1 Metsäsuunnitelma.....	7
2.2 Verkkometsäsuunnitelma.....	9
3 SILVANETTI.....	11
3.1 Yleistä.....	11
3.2 SilvaNetti – Metsät nettiin-hanke.....	13
3.3 Hankkeen tavoitteet.....	14
3.4 Hankkeen kustannukset ja rahoitus.....	15
3.5 Hankkeen hyväksyntä.....	15
4 SILVANETIN ONGELMAT.....	17
4.1 SilvaNetin ongelmat metsänhoitoyhdistyksen näkökulmasta.....	17
5 KYSELYTUTKIMUS.....	20
5.1 Kyselytutkimuksen lähtökohdat.....	20
5.2 Kyselytutkimuksen tulokset.....	20
6 POHDINTA JA YHTEENVETO.....	29
LÄHTEET.....	32
LIITTEET.....	34

1. JOHDANTO

Metsänomistajille on tarjottu erilaisia verkkopalveluita 2000-luvun alusta alkaen. Erilaiset metsäverotus- ja metsäsuunnittelujärjestelmät ovat yleistyneet metsänomistajien keskuudessa viime vuosien aikana. Suuntaus on voimistumassa edelleen metsänomistajakunnan tietotekniikan käyttötaidon lisääntyessä.

Tämän opinnäytetyön pääasiallisena tarkoituksena on SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelman käytettävyyden ja sisällön kehittäminen. Olen tehnyt yhteistyötä Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaan toimihenkilöiden kanssa ja kerännyt heiltä tietoa SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelmaan liittyen. Varsinkin Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaan SilvaNettivastaava ja metsäsuunnittelija Jukka Pohjonen on ollut aktiivisesti mukana kehitysprojektissa.

Olen ollut työsuhteessa Pirkanmaan Metsänhoitoyhdistys ry:ssä vajaan vuoden määräaikaisena metsäsuunnittelijana, joten minulla on ollut mahdollisuus käsitellä päättötyössäni metsänhoitoyhdistysten SilvaNetti-järjestelmää laajasti. Kaikki saatavilla oleva tieto tästä ohjelmistosta on minulle avointa, joten pääsin tutkimaan sen ominaisuuksia ja käytettävyyttä syvällisesti.

Oy SilvaData Ab aloittaa SilvaNetin ohjelmiston uuden päivitysversion tekemisen syksyllä 2011. Minun tehtävänäni oli raportoida SilvaNetin mahdollisista puutteista ja kehitystarpeista, jotka otetaan uuden ohjelmiston rakentamisessa huomioon mahdollisuuksien mukaan. Raporttiin tulee metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöiden ja SilvaNettiä käyttävien metsänomistajien kehitysehdotuksia ja ideoita. Toimihenkilöiden mielipiteet ohjelmistosta selvitin henkilökohtaisin tapaamisoin ja kokouksissa. Tuotteen varsinaisten käyttäjien eli metsänomistajien mielipiteet ja ehdotukset saatiin selville kyselytutkimuksella, joka lähetettiin neljän metsänhoitoyhdistyksen SilvaNetin käyttäjille Etelä-Suomen alueella. Heitä on 208 henkilöä. Pyrkimyksenä oli, että sekä toimihenkilöiden ja metsänomistajien kokemukset ohjelman käytöstä ja sisällöstä otetaan tasavertaisina huomioon. Näin saadaan

aikaan yhteinen pyrkimys jolla SilvaNetin kehitystyötä voidaan jatkaa tehokkaasti.

2. TAUSTAA

2.1 Metsäsuunnitelma

Metsäsuunnitelma on metsäsuunnittelun tulos. Se on metsänomistajan käsikirja josta selviää metsän nykytilanne, lähivuosien käyttömahdollisuudet ja hoitotarve. Suunnitelma auttaa metsänomistajaa päätöksenteossa, hoito- ja hakkuutöiden ajoituksessa ja puukaupan teossa. (Rantala 2007, s. 165)

Tilakohtainen metsäsuunnitelma laaditaan kuvioittaisena arviointina, ja siinä metsänomistajalle esitetään kuvaus hänen omistamansa metsäalueen tilasta, sen puuston arvioidusta kehitymisestä, hakkuumahdollisuuksista, metsänhoitotöistä sekä arvioiduista tuloista ja menoista 10-vuotisen suunnitelmakauden ajaksi. (Hyvämäki 2002, s. 309) Suurimman osan metsäsuunnittelusta tekee Metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset ja jonkin verran myös yksityiset metsäorganisaatiot kuten UPM, Stora Enso ja Metsäliitto.

Metsäsuunnitelmaan sisältyy tilan perustiedot joita ovat kyseiseen suunnitelmaan kuuluvien tilojen nimet, rekisterinumero ja pinta-ala. Pinta-ala jakautuu metsämaahan, kitumaahan ja joutomaahan. Suunnitelmakansion ensimmäisillä sivuilla on usein suunnittelijan sanallinen näkemys metsätalouden kehittämisen avainkohdista kyseiseen suunnitelmaan kuuluvilla tiloilla. (Rantala 2007, s. 168)

Metsäsuunnitelman kasvupaikat-osasta selviää metsän eri kasvupaikkojen jakautuminen kangasmaiden ja suon välillä. Puutavaralajit-sivulla on eriteltynä tukki- ja kuitupuusuudet puulajeittain, puuston kokonaismäärä ja kehitysluokkien pinta-alajakauma. Suunnitelmassa on myös puustotiedot kehitysluokittain, josta selviää pinta-ala, iät ja puumäärät. Tähän sisältyy nykypuuston määrä, kasvu ja kasvuprosentti ja ennuste puuston määrästä kymmenen vuoden päähän. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt-sivulle on poimittu ne kuviot, joilla on metsä-, luonnonsuojelu- tai muun lajin nojalla

suojeltavia kohteita. Tällaisilla kuvioilla hakkuu- ja hoitotoimenpiteet ovat rajoitettuja tai kielletty kokonaan. (Rantala 2007, s. 168)

Hakkuut, tulot ja menot-osassa käsitellään tilan hakkuumahdollisuuksia ja hoitosuosituksia. Lopussa on erittely, johon on laskettu suunnitelmakaudella tehtävien hakkuiden tulot ja metsänhoidosta koituvat menot.

Metsäsuunnitelma sisältää useita teemakarttoja. Esimerkiksi ”ehdotetut hakkuut”-teemakartasta selviää hakkuutavoittain ne kuviot, joilla suunnitelman mukaan tehdään hakkuutoimenpiteitä seuraavan kymmenvuotiskauden aikana. Normaalisti ”hoitotyöehdotukset” on toinen käytössä olevista teemoista. Muita mahdollisia teemoja ovat kehitysluokat, monimuotoisuuskohteet, puulajit, pääpuulajit, kasvupaikat, ikäluokat ja puutavaralajit joista on kaikista oma karttansa. Näitä ei kuitenkaan normaalisti käytetä metsäsuunnitelmassa.

Metsänomistajan tavoitteet vaikuttavat suunnitelman sisältöön. Yleisimmin metsäsuunnitelma tehdään palvelemaan tehokasta puuntuotantoa, mutta muitakin arvoja otetaan huomioon. Metsänomistaja voi halutessaan tilata maisemanhoitoon, riistanhoitoon tai luonnonsuojeluun painottuvan suunnitelman. (Bamberg, Hemmilä, Vettenranta 2000, 58)

Metsäsuunnitelma ei ole sitova asiakirja. Se on suunnittelijan näkemys metsänomistajan tilojen hoidosta ja hyvän metsänhoidon suositusten mukaan tehty. Metsäsuunnitelma antaa metsänomistajalle vaihtoehtoja metsäomaisuutensa hoitoon ammatillisesta näkökulmasta.

Puukaupassa markkinatilanne vaihtelee jatkuvasti, joten metsänomistajan on itse arvioitava milloin puuta kannattaa myydä metsäsuunnitelman hakkuusuositukset huomioiden.

2.2 Verkkometsäsuunnitelma

Palveluita on viime vuosikymmenen aikana laajennettu verkkoon hyvin runsaasti. Netistä saa nykyään mitä vain, ja nopean saatavuuden lisäksi tuotteita ja palveluita voidaan helposti vertailla keskenään ja valita mieluisin vaihtoehto. Myös metsänomistajille tarjotaan laajaa valikoimaa uusia sähköisiä palveluja. Esimerkiksi metsäveroilmoituksen voi tehdä sähköisesti ja metsäneuvontaa saa eri tahoilta joko sähköpostitse tai erilaisten verkkometsäsuunnitelmien kautta.

Verkkometsäsuunnitelmalla tarkoitetaan Internet-palvelua, jossa metsäsuunnitelma on käytettävissä sähköisessä muodossa. Ensimmäiset sähköiset metsäsuunnitelmat tulivat markkinoille 2000-luvun alkupuolella, jolloin Metsäkeskus ja UPM alkoivat ensimmäisenä tarjota tuotetta kuluttajille. Eri organisaatiot ovat kehittäneet omia suunnitelmajärjestelmiänsä vuosien ajan, ja nykyisin verkkometsäsuunnitelmaa tarjoavat Metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset sekä yksityiset metsäorganisaatiot UPM, Stora Enso ja Metsäliitto.

Sähköisen metsäsuunnitelman omistavalla metsänomistajalla on mahdollisuus päästä tarkastelemaan suunnitelmansa tietoja, kuten esimerkiksi karttoja, kuvioselosteita ja hoitosuunnitelmia kotikoneeltaan. Normaalitapauksessa sähköisen metsäsuunnitelman voi tilata, jos metsänomistajalla on alle viisi vuotta vanha voimassa oleva metsäsuunnitelma. Käytännössä tätä vanhempien suunnitelmien vienti verkkoon ei kannata vaan tilalle pitää tehdä uusi metsäsuunnitelma. (Rantala 2007, s. 173)

Metsänomistaja voi tallentaa omia hakkuu- ja hoitosuunnitelmia ja tehdä muistiinpanoja eri kuvioille sähköisesti. Verkkometsäsuunnitelman avulla metsänomistaja voi tulostaa erilaisia taulukoita, tilastoja ja kuviokarttoja haluamillaan teemoilla. Monissa verkkometsäsuunnitelmissa on piirtotyökalu, jonka avulla metsänomistaja voi piirtää kartalle esimerkiksi hoidetun taimikon ja lähettää uuden kuvion tietoja verkkometsäsuunnitelman ylläpitäjälle. Toisaalta kartalle voidaan merkitä esimerkiksi hyvä marjastus- tai sienestyspaikka, eikä

metsänomistajan omien karttamerkintöjen ole pakko olla metsätalouteen liittyviä.

Verkkometsäsuunnitelman etu perinteiseen suunnitelmaan verrattuna on ajantasaisuus. Perinteinen metsäsuunnitelma vanhenee 10 vuodessa, ja sen jälkeen on teetettävä uusi. Verkkometsäsuunnitelma pyritään pitämään jatkuvasti ajan tasalla jolloin metsänomistajalle ei tule kymmenen vuoden välein suuria kustannuksia uuden suunnitelman teettämisestä vaan kulut jakautuvat yhdelle vuodelle kerrallaan. Sähköisen metsäsuunnitelman lepokuviot päivitetään automaattisesti erilaisten laskenta- ja puuston kasvatusohjelmien mukaan, ja maastokäyntejä tehdään ainoastaan sellaisilla kuvioilla joilla on tehty hakkuu- tai hoitotoimenpiteitä. Näin maastotyö vähenee, suunnitelman ylläpito on halvempaa metsänomistajalle ja vie vähemmän aikaa metsäsuunnittelijoilta.

Verkkometsäsuunnitelmia tarjoavat Metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset sekä yksityiset yhtiöt Metsäliitto, Stora Enso sekä UPM. Metsäkeskuksen ja metsänhoitoyhdistysten verkkometsäsuunnitelmat ovat maksullisia, mutta yksityiset organisaatiot tarjoavat metsänomistajille saman palvelun ilmaiseksi.

Esimerkkinä ilmaisesta verkkometsäsuunnitelmasta on UPM:n tarjoama Metsäsoppi. Metsäsopin käyttöönotto ei velvoita metsänomistajaa myymään puuta UPM:lle, mutta se edellyttää voimassa olevaa metsäsuunnitelmaa ja sen luovuttamista UPM:n käyttöön. Verkkometsäsuunnitelmasopimuksessa on kuitenkin pykälä, jossa metsänomistaja on velvollinen puukauppaa tehdessään pyytämään tarjouksen UPM:ltä. Jos metsänomistaja on pyytänyt tarjouksen usealta puun ostajalta, ja on saanut paremman tarjouksen muualta, on UPM:llä vielä mahdollisuus korjata omaa tarjoustaan paremmaksi. Rajallisen hintatakuun ansiosta UPM saa halutessaan enemmän puuta ostettua suorilla kaupoilla. (Sini Nikula, 14.4.2011)

3. SILVANETTI

3.1 Yleistä

Metsänhoitoyhdistykset ovat tarjonneet SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelmaa asiakkailleen vuodesta 2009 lähtien. Ohjelman käyttäjältä vaaditaan nykyaikaisen tietokoneen lisäksi Internet-yhteys ja ilmainen "Adobe Flash"-ohjelmisto. Metsänomistajilla on myös mahdollisuus tilata SilvaNettitikku, joka ottaa oman Flash-ohjelmansa avulla yhteyden Internetiin. Selainta ei tässä tapauksessa tarvitse käyttää, joten latausajat ovat huomattavasti pienempiä. Asiakkaalla pitää kuitenkin olla voimassa oleva metsäsuunnitelma. Jos näin ei ole, on uusi suunnitelma teetettävä ensin, ja sen jälkeen tiedot voidaan siirtää SilvaNettiin.

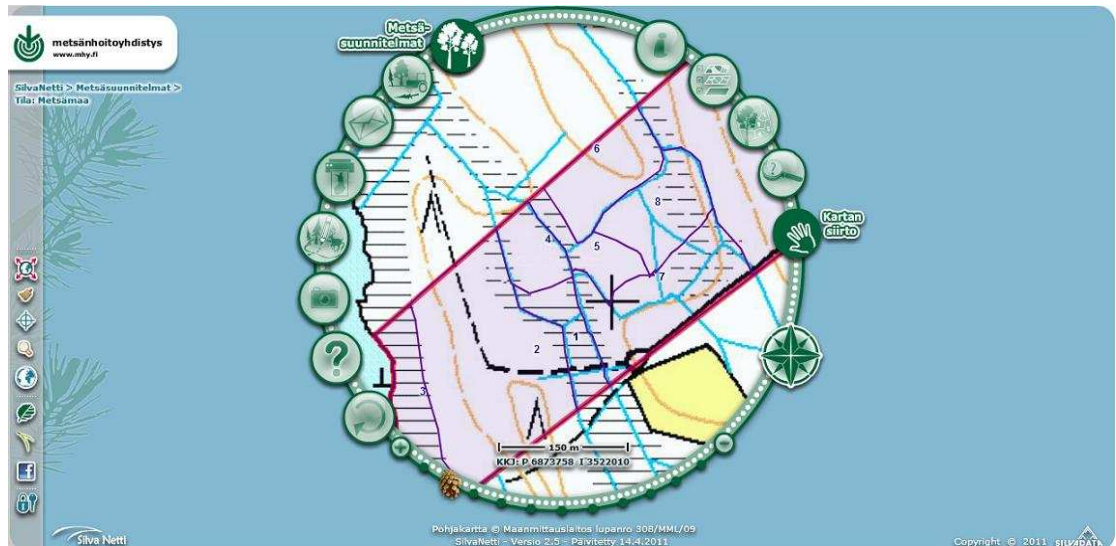
Metsänomistajan ja metsänhoitoyhdistyksen välillä tehdään kirjallinen sopimus SilvaNetin käyttöön otosta. Verkkometsäsuunnitelman kuviotietoja päivitetään aina kun metsänhoitoyhdistyksen toimesta metsässä on tehty jotain. Metsänomistajan on ilmoitettava itse tai muiden metsässä tekemät hakkuu-, ja hoitotoimenpiteet metsänhoitoyhdistykseen. Näin metsänomistajalla on aina käytettävissä tuoreimmat mahdolliset kuviotiedot. Metsänomistajalle ensimmäinen sähköisen metsäsuunnitelman käyttövuosi on maksuton ainakin Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaan asiakkaille. SilvaNetin ylläpito hinnasto vaihtelee hieman metsänhoitoyhdistyksen välillä, mutta esimerkiksi Pirkanmaalla palvelun käyttö maksaa 30-50 € vuodessa tilan koosta riippuen + 0,4 € hehtaarilta. (MHY Pirkanmaa 2011)

Yhteisomistuksessa oleville metsätiloille SilvaNetti on hyvä vaihtoehto. Kaikille osakkaille ei tarvitse tulostaa omaa suunnitelmaa, eikä erillistä kokoontumista suunnitelman tutkiskeluun osakkaiden kesken tarvitse järjestää. Kaikki osakkaat voivat päästä käsiksi suunnitelmaan oman kotikoneensa kautta. Tällöin osakaskunnan yhdellä jäsenellä olisi oikeus tehdä muutoksia suunnitelmaan ja muilla osakkailla olisi katseluoikeus. Esimerkiksi kuntien kohdalla verkkometsäsuunnitelman sisältö voi olla kuntalaisille näkyvillä

verkossa, mutta kunnan viranomaisen pääsisi hallinnoimaan ja tekemään suunnitelman sisältöön muutoksia. Näin kuntalaiset saisivat tietoa esimerkiksi lähimetsiensä hakkuu- ja hoitotoimenpiteistä. (Mikko Pötsönen. 2011)

SilvaNetin käyttöliittymä on tietokoneen ruudulla oleva ympyrä (kuva 1). Ympyrän kehällä on painikkeita, joita klikkaamalla pääsee metsäsuunnitelmiin, työmaihin ja ohjeisiin. Metsäsuunnitelmat-välilehdessä ympyrän kehä täyttyy painikkeista joiden kautta pääsee tutkimaan eri karttatasoja, teemakarttoja ja hakemaan kuviotietoja listalta.

Vasemmalla puolella ympyrää on metsänomistajalle tarpeellisia työkaluja. Työmaat-painikkeella pääsee tutkimaan tilalle suunniteltuja ja toteutettuja työmaita. ”Viestintää” klikkaamalla ruutuun avautuu tekstikenttä johon voi kirjoittaa esimerkiksi metsänhoitoon tai puun myyntiin liittyviä asioita, liittää mukaan itse piirretyn kuviokartan ja lähettää postia MHY:n neuvojalle. Tulosteet-välilehdestä voidaan tulostaa leimausselosteita, metsänkäyttöilmoituksia, puukauppojen määriä ja hinta-arvioita, sopimuksia palveluista sekä kustannusarvioita ja valtakirjan sekä puukaupan toimeksiantosopimuksen. Suunnitelma- ja työmaakarttojen sekä kuviokirjan tulostaminen on myös mahdollista. Piirtotyökalulla voidaan piirtää kartalle omia kuvioita. Esimerkiksi raivattu taimikko voidaan piirtää, ja kuva tallentaa ja sen jälkeen lähettää neuvojalle jonka kautta metsäsuunnitelma tulee päivitettyksi. Metsänomistaja voi käyttää piirtotyökalua omien muistiinpanojen tekemiseen. Hyvät marjapaikat tai vaikkapa kauniit luontokohteet voidaan merkitä kartalle muistiin. Metsäsuunnittelijan ja neuvojan on mahdollista tilakäyntiensä yhteydessä ottaa tilalta valokuvia ja siirtää niitä SilvaNettiin metsänomistajan näin halutessa.

KUVA 1. Yleisnäköymä SilvaNetistä. (www.silvanetti.fi. 2011)

3.2 SilvaNetti – Metsät nettiin-hanke

Silvanetti – Metsät nettiin-hanke perustettiin Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi ry:n toimesta alkuvuodesta 2010. Hankkeen piiriin kuului Hämeenkyrön, Ikaalisten kuntien lisäksi Sastamalan Mouhijärven ja Suodenniemen alueet sekä Ylöjärven kunnan osalta Viljakkalan alue. Nykyään yhdistykseen kuuluu myös entiset Etelä-Pirkanmaan ja Sastamalan metsänhoitoyhdistykset, mutta hankkeeseen alueita ei ole voitu ottaa mukaan, koska yhdistysten fuusio tapahtui hankkeen perustamisen jälkeen. Yhdistyksessä oli 3800 metsänomistajaa, ja he omistivat noin 950 000 hehtaaria metsää. Yhdistyksen tarkoituksena oli jäsenten neuvonta ja koulutus sekä metsien taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen hyödyntäminen. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

Metsänomistajakunnan rakenne on viime vuosina muuttunut runsaasti. Palkansaajien ja eläkeläisten osuus metsänomistajista on 72%. Maanviljelijöiden osuus metsänomistajista on 19% ja muita omistajia on 9%. Metsänomistajista 40% asuu kaupungeissa tai taajamissa. Metsänomistajien ikärakenne on samalla muuttunut. Uusien metsänomistajien keski-ikä on lähes 60 vuotta. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

Tämän kehityksen seurauksena metsänomistajakunnan tietotaito hoitaa ja käyttää metsiään on heikentynyt. Tiedon puute aiheuttaa tarpeellisten metsänhoitotöiden ja harvennusten laiminlyöntejä. Tästä johtuen metsänomistajille on tarjottava uutta toimintatapaa hoitaa ja hallita metsäomaisuuttaan. Metsänhoitoyhdistykset tarjoavat mahdollisuuden käyttää verkkometsäsuunnitelmaa jolloin etäisyys tai tiedonpuute ei ole enää este hoito- ja hakkuutöiden suunnittelulle ja toteutukselle. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

3.3 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on nostaa metsävarojen ja metsien käyttö uudelle tasolle metsänomistajien keskuudessa entisen MHY Kyrösjärven toimialueella. Oman metsätilan tarkastelu Internetissä aktivoi metsänomistajia suunnittelemaan hakkuu- ja hoitotöitä, ja näin hyödyntämään metsiään paremmin. Varsinkin etäällä metsistään asuva metsänomistaja hyötyy palvelusta joka mahdollistaa metsäomaisuuden hallinnan ”kotisohvalta” käsin. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

Hankkeen tavoitteena on myös saada nuoret innostumaan metsistä ja niiden käytöstä. Metsänomistajakunnan sisällä on runsaasti kuolinpesiä, joissa metsänhoito on jäänyt vähiin osakkaiden asuessa kaukana toisistaan. Päätöksenteko metsien käsittelystä on vaikeutunut, mutta verkkometsäsuunnitelma antaa jokaiselle osakkaalle mahdollisuuden tarkastella metsiään kotoaan käsin. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

Laadullisena tavoitteena on, että varsinkin nuoret metsänomistajat tiedostavat metsäomaisuutensa mahdollisuudet ja kiinnostus metsien hoitoon lisääntyisi. Konkreettisesti hankkeen tavoitteena on, että kaupunkilaismetsänomistajat lisäävät metsiensä käyttöä, ja uudet toimintatavat vakiintuvat ja kehittyvät entisestään. Hankkeen tavoitteisiin on myös kirjattu, että kaikki alueen kunnat ja seurakunnat ottavaisivat SilvaNetin käyttöön. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

3.4 Hankkeen kustannukset ja rahoitus

Hankkeen toteutusaika oli 1.3.2010 - 31.3.2011. Hanke käynnistettiin markkinointikampanjalla, jossa metsänomistajille tarjottiin verkkometsäsuunnitelmaa henkilökohtaisin yhteydenotoin. Metsänomistajille järjestettiin koulutus- ja neuvontatilaisuuksia vuoden 2010 keväällä, ja kesällä kartoitettiin metsänomistajien metsäomaisuutta sekä siirrettiin metsävaratietoa verkkoon. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

Hankkeesta muodostui palkkakustannuksia, joka on hanketyöntekijän palkasta 80%. Ostopalveluna hankittiin koulutusta hanketyöntekijälle ja metsänomistajille sekä markkinoitiin verkkometsäsuunnitelmaa. Matkakulut muodostuivat hanketyöntekijän matkakuluista. Kustannuksia tuli erilaisista hankkeen esitteistä ja verkkometsäsuunnitelman mainosten ilmoituskuluista. Hankkeen kokonaiskustannusarvioksi laskettiin 47 800 €. Metsänhoitoyhdistyksen osuudeksi kustannuksista kaavailtiin 20 prosenttia, ja 80 prosenttia tulisi julkisista varoista. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

Hankkeen hallinnoinnista vastasi Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi ry. Metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöiden asiantuntemusta voitiin näin hyödyntää korvauksetta hankkeen hyväksi. Hanke sai näkyvyyttä metsänhoitoyhdistyksen jäsenlehdessä, paikallislehdessä, tiedotustilaisuuksissa sekä yhdistyksen nettisivuilla koko hankkeen ajan. Näkyvyyttä ja markkinointia pyritään nyt lisäämään entisestään. (Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 2010)

3.5 Hankkeen hyväksyntä

SilvaNetti – metsät nettiin-hankkeen hakemusta käsiteltiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimintaryhmissä keväällä 2010. Hakemusta puoltavia lausuntoja antoi Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry, Joutsenten Reitti ry ja Kantri ry. Hanketukea myönnettiin yhteensä noin 27 000 €. Tuki maksettiin osittain valtion ja Euroopan maaseudun kehittämisen

maatalousrahastosta. Päätös tuli voimaan helmikuussa 2011, mutta käytännössä hanke on ollut käynnissä jo vuoden 2010 maaliskuusta lähtien. (Pirkanmaan ELY-keskus, 2/2011)

Alkuperäinen hanke päättyi 30.3.2010, mutta hanketyöntekijä MHY:n metsäsuunnittelija Jukka Pohjonen haki jatkoaikaa, ja tällä hetkellä hanke jatkuu 31.3.2012 asti. SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelma ei ole vielä vakiinnuttanut asemaansa metsänomistajien keskuudessa riittävällä tasolla. SilvaNetin kehitystyö, markkinointi ja metsänomistajien koulutus uuden metsäsuunnitelmajärjestelmän käyttöön jatkuu.

4. SILVANETIN ONGELMAT

4.1 SilvaNetin ongelmat metsänhoitoyhdistyksen näkökulmasta

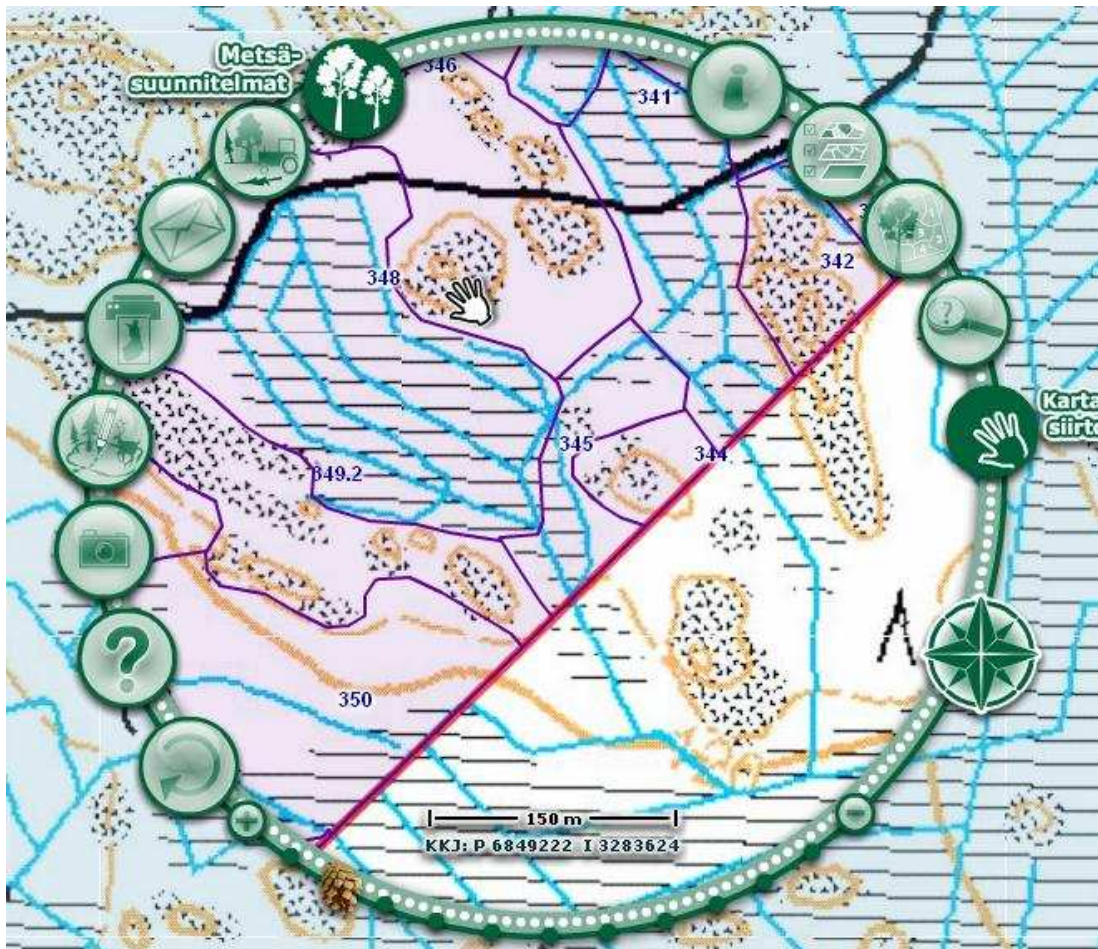
SilvaNetti on uusi tuote, ja siinä on vielä aika paljon kehitettävää. Osa ongelmista on syntynyt näkemuseroista MHY:n toimihenkilöiden, SilvaDatan ohjelmoijien ja metsänomistajien välillä, mutta suoranaisia puutteitakin ohjelmassa on tullut esille.

Olen tehnyt yhteistyötä MHY Pirkanmaan SilvaNettivastaavan metsäsuunnittelijan Jukka Pohjosen kanssa. Toimihenkilöiden esiintuomat ongelmat SilvaNetissä on pitkälti selvitetty haastattelemalla Pohjosta. Hänellä on tietoa SilvaNetistä koko sen kehityskaaren ajalta, ja hän on myös keskustellut laajasti muiden metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöiden kanssa, joten näkökulma ei ole jäänyt yksipuoliseksi. Osallistuin myös MHY Pirkanmaan Lempäälän toimiston metsäneuvojen ja metsäsuunnittelijoiden kokoukseen, jossa käsiteltiin SilvaNettiä, tila-arvioita ja muita metsäsuunnitteluun ja neuvontaan liittyviä asioita.

Perinteiseen paperiseen metsäsuunnitelmaan verrattuna SilvaNetissä on tiettyjä puutteita. Ensimmäisenä asiana Pohjosta haastatellessa kävi ilmi, että ”SilvaNetissä ei ole €-merkkiä missään”. Paperisessa metsäsuunnitelmassa on aina kustannusarviot metsänhoitotöistä ja arvioidut kantorahatulot suunnitelmakaudelta. Tältä osin SilvaNetti on perinteistä metsäsuunnitelmaa täydentävä, mutta ei korvaava palvelu. Toisaalta SilvaNetin työmaatietoihin on mahdollista saada kustannusarvioita ja tarjouksia kun hakkuu- tai metsänhoitourakka on käsillä, mutta yleisellä tasolla verkkometsäsuunnitelma ei anna mahdollisuutta metsän rahallisen tuoton arvioimiseen.

Metsäsuunnitelmaa tehtäessä varmistetaan, että kartalla olevat kuvionumerot ovat selkeästi keskellä kuviota. SilvaNettiin siirrettäessä metsäsuunnitelman kuvionumerot saattavat vaihtaa paikkaa, ja ne voivat pahimmassa tapauksessa olla aivan kuvion rajalla, tai jopa täysin toisen kuvion päällä (kuva 2). Kun

suunnitelma on siirretty SilvaNettiin, ei kuvionumeroiden sijaintia pääse enää muokkaamaan. Tämä aiheuttaa sekaannusta kuvioita tutkiskellessa, koska kartasta ei voi aina tarkasti päätellä mikä kuvionumero vastaa mitäkin kuvioita.

KUVA 2. Kuvionumerot ovat vaihtaneet paikkaa. (www.silvanetti.fi. 2011)

Silvakuvioit-ohjelma on metsänhoitoyhdistyksen suunnittelijan perustyökalu, jossa on kaikkien asiakkaiden metsäsuunnitelmatiedot. Kun suunnitelma siirretään SilvaNettiin, on joissakin tapauksissa käynyt niin, että kaikki informaatio ei olekaan tullut verkkoon. Esimerkiksi huomasin, että asiakkaalla oli Silvakuvioissa eräällä kuviolla suositeltu toimenpiteeksi avohakkuuta, ja hoitotoimenpiteeksi kaivurilakutus ja kuusen istutus. SilvaNetissä pitäisi olla samat tiedot, mutta siellä hoitoehdotuksena olikin pelkkä kuusen istutus ja maanmuokkaus ei ollut siirtynyt verkkoon lainkaan.

Teemakartat-välilehdessä on useita valikkoja, joiden perusteella kartalle tulee näkyviin kuviot halutun teeman mukaan. Yksi teema on hakkuut, mutta

hoitotöitä ei valikossa ole. Olisi loogista, että hoitotyöt olisivat myös mukana teemakartoissa, koska hakkuutkin ovat. Metsänhoitotyöt löytyvät kuitenkin ”kuviotietojen haku”-painikkeen alta. Näitä kahta osiota voitaisiin helposti selkeyttää yhdistämällä teemakartat ja kuviotietojen haku yhdeksi kokonaisuudeksi, jotta tietoa ei tarvitsisi aina etsiä eri painikkeiden alta.

Metsäneuvojat ehdottivat, että teemakarttoihin voitaisiin lisätä myös kemera-kelpoisuus kuvioittain. Kamera-tukikelpoiset työt ovat metsänhoidollisesti tärkeitä, joten olisi hyvä, jos myös SilvaNetti huomioisi tämän teemoissaan.

Kuviotietojen haku on epäselvästi toteutettu, koska työlajeja ja toimenpiteen ajankohtaa ei ole eritelty. Jos tilalla on esimerkiksi jokaisella kuviolla jokin suunniteltu hoitotoimenpide, näkyy koko alue metsänhoitotoimenpiteiden kohteena. Jokainen kuvio pitää käydä läpi erikseen, jotta työlajin saa selville, eikä esimerkiksi taimikonperkaustarvetta pääse koko tilan osalta näkemään kerralla.

SilvaNetin sähköpostitoimintoa käyttämällä asiakas voi lähettää postia ja liitteitä omalle alueneuvojalleen. Ongelmana on, että jos neuvoja ei itse päivitä kuviotietoja verkkoon, joten hänen täytyy välittää tieto SilvaNetistä vastaavalle suunnittelijalle. Jos tieto ei neuvojan ja suunnittelijan välillä kulje, ei verkkometsäsuunnitelmaa saada päivitettyä asianmukaisesti. SilvaNetin sähköposti olisi tarpeellista ohjata neuvojan lisäksi myös suunnittelijalle, jotta kaikki kuviotietojen päivitykset saadaan verkkoon tehokkaasti. Tavoitteena on, että neuvojat siirtäisivät tietoja itse SilvaNettiin.

SilvaNetistä on mahdollisuus tulostaa kuviokirja ja metsäsuunnitelmakartta. Metsänomistajalle olisi hyödyllistä saada esimerkiksi maastokäyntiä varten tulostettua kootut hoito- ja hakkuuehdotukset, mutta toistaiseksi tämä ei onnistu. Tulostusmahdollisuudet ovat muutenkin suppeat, joten sitä olisi syytä kehittää palvelemaan paremmin asiakkaiden tarpeita.

5. KYSELYTUTKIMUS

5.1 Kyselytutkimuksen lähtökohdat

SilvaNettiin perehtyneiden toimihenkilöiden mielipide ohjelmasta on selvillä, mutta metsänomistajia ei asiasta ollut vielä kuultu. Päätimme toteuttaa kyselytutkimuksen, josta on tarkoitus selvittää SilvaNetin loppukäyttäjän näkökulma ohjelman käytettävyyteen, sisältöön ja vuorovaikutteisuuteen.

Kyselytutkimuksen runko muodostui lopputalven 2011 aikana minun ja Jukka Pohjosen käymien keskustelujen pohjalta. Pirkanmaan alueella oli keväällä 2011 vasta muutamia kymmeniä SilvaNetin käyttäjiä, joten laajensimme kyselyalueitamme Länsimetsän, Teljän ja Kihniö-Parkanon metsänhoitoyhdistysten alueiden verkkometsäsuunnitelman käyttäjiin. Näin saimme kokoon yhteensä 208 SilvaNettiasiakasta, joista suurin osa oli yksityishenkilöitä ja osa erilaisia yhtymiä, kuolinpesiä, seurakuntia ja kuntia. Kyselytutkimus päätettiin toteuttaa kirjeellä. Kaikilla vastaajilla oli halutessaan mahdollisuus osallistua arvontaan, jonka palkintona oli metsänhoitoyhdistyksen tuotepalkintoja. Kyselylomake on liitteenä opinnäytetyön lopussa.

5.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselytutkimuksen viimeinen vastauspäivä oli 15. huhtikuuta, mutta sain vastauksia vielä toukokuunkin puolella. Yhteensä vastauksia tuli 65 kappaletta, ja vastausprosentti on 31 %. Kaikki vastaajat ovat yksityishenkilöitä, joten yhteis- tai julkisessa omistuksessa olevien metsien omistajilta ei tullut yhtään vastausta.

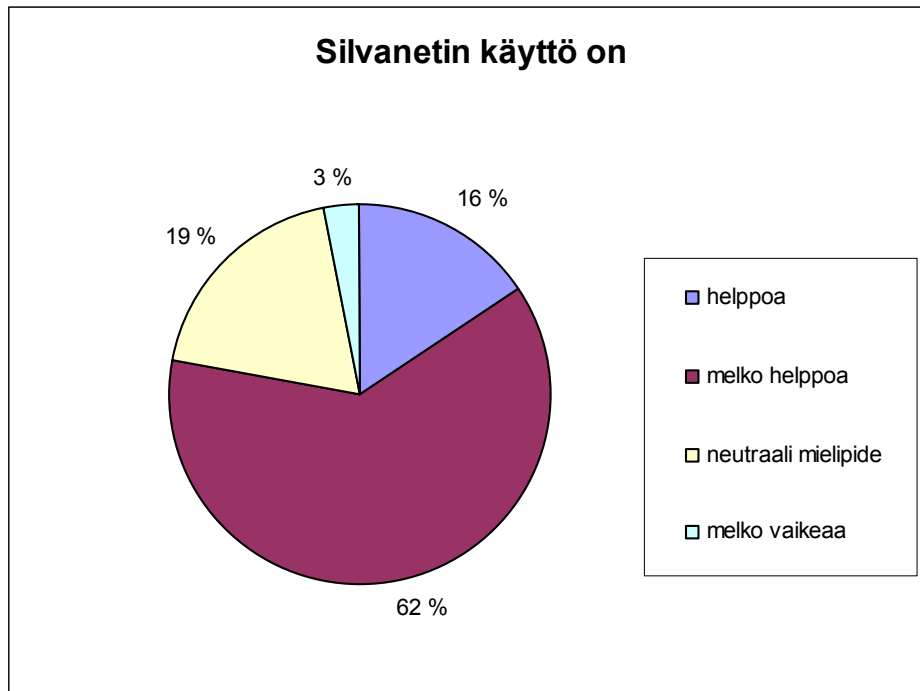
Tavanomainen SilvaNetin käyttäjä on 54-vuotias. Suomalaisten metsänomistajien keski-ikä on noin 60 vuotta (Hänninen, 2010), joten verkkometsäsuunnitelmaa käyttää keskimääräistä nuoremmat metsänomistajat. Ammattiryhmissä SilvaNetin käyttäjät ovat jakautuneet tasaisesti. Eläkeläisiä,

maanviljelijöitä ja muita ammatinharjoittajia on lähestulkoon yhtä paljon vastaajista. Eläkeläisistä 80 %:lla metsätilat on osittain tai kokonaan muualla kuin asuinpaikkakunnalla. Maanviljelijöistä taas 88 %:lla metsätilat on omalla asuinpaikkakunnalla. Muita ammatteja edustavista vastaajista 69 % asui eri paikkakunnalla kuin missä metsätilat sijaitsevat.

Suomalaisen metsänomistajan metsätila keskimäärin on pinta-alaltaan 30 hehtaaria (Hänninen 2011). Kyselyyn vastanneiden metsätilan pinta-ala on keskimäärin 101-200 hehtaaria 35 %:lla. 6 prosenttia vastaajista ilmoitti tilakokonsa suuremmaksi. 61-100 hehtaarin tilan omistaa 25 % vastaajista ja alle 60 hehtaarin tilan loput 33 % kyselyyn vastanneista.

Keskimäärin vastaajat pitivät SilvaNetin käyttöä melko helppona. Ikäryhmittäin ohjelman käytettävyydessä ei ole suuria eroja, vaan mielipiteet jakautuvat kohtalaisen tasaisesti. Yksikään vastaaja ei pitänyt ohjelman käyttöä vaikeana.

SilvaNetin käytettävyyden kysymyksen sanallisessa palautteessa moititaan SilvaNetin ympyränmuotoista käyttöliittymää, jolloin näyttöruudusta jää paljon tilaa hyödyntämättä. Ulkoasua pidetään hieman sekavana, jolloin tietojen haku on aikaavievää, koska linkitykset eri toimintoihin eivät ole selkeitä. Moni SilvaNettiasiakas ei ole saanut ohjelman käyttöön koulutusta, ja tarvitsevat henkilökohtaista neuvontaa alkuun pääsemiseksi. Harjaantuneimmat käyttäjät antavat sen sijaan helppokäyttöisyydestä hyvää palautetta. Suurin osa vastaajista kertoi käyttäneensä ohjelmaa niin vähän, että ei osaa kommentoida SilvaNetin käytettävyyttä.

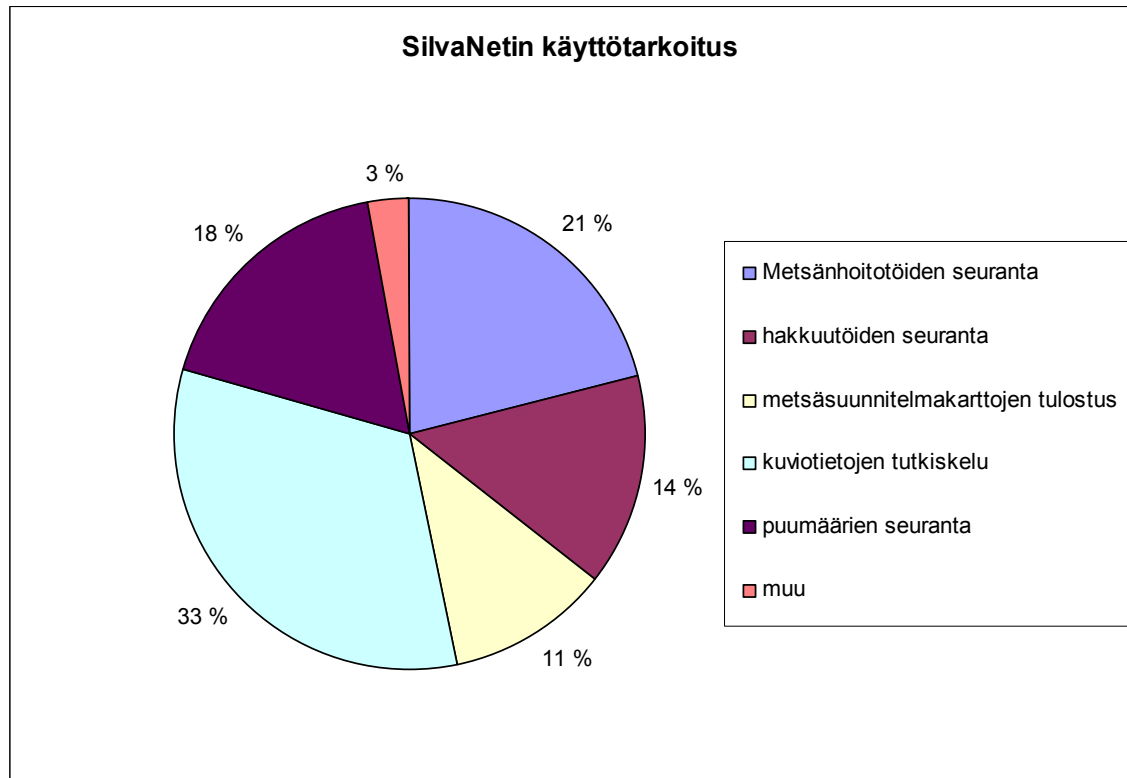
KUVIO 1. SilvaNetin käytettävyys.

Käyttäjistä 45 % haluaisi valokuvia metsästään SilvaNettiin. Osalla vastaajista on virheellinen käsitys, että käyttäjä itse voisi lisätä kuvia verkkometsäsuunnitelmaan, ja muutamissa kommentteissa vaaditaan valokuvien lisäsmahdollisuutta loppukäyttäjälle. Tämä mahdollisuus on tällä hetkellä vain metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöillä.

SilvaNetin kirjautumisen latausaikaa pidetään liian pitkänä. Karttojen käynnistymiseen kuluu vastaajien mielestä liian kauan. SilvaNetti-tikku on ohjelman ja karttojen latautumista nopeuttava muistitikku, ja se on käytössä vain 5 %:lla käyttäjistä.

Kyselyyn vastanneista 53 % käyttää ohjelmaa kuukausittain ja 39 % harvemmin. Viikoittain SilvaNettiin kirjautuu 8 % käyttäjistä. Vastaajat käyttävät SilvaNettiä useisiin eri käyttötarkoituksiin. Kuviossa 2 seuraavalla on erittely vastaajien SilvaNetin käytöstä. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena vastaajat pitävät kuviotietojen tutkiskelua, eli perustietoja metsästä, puustosta,

suunnitelluista hakkuista ja hoitotöistä.

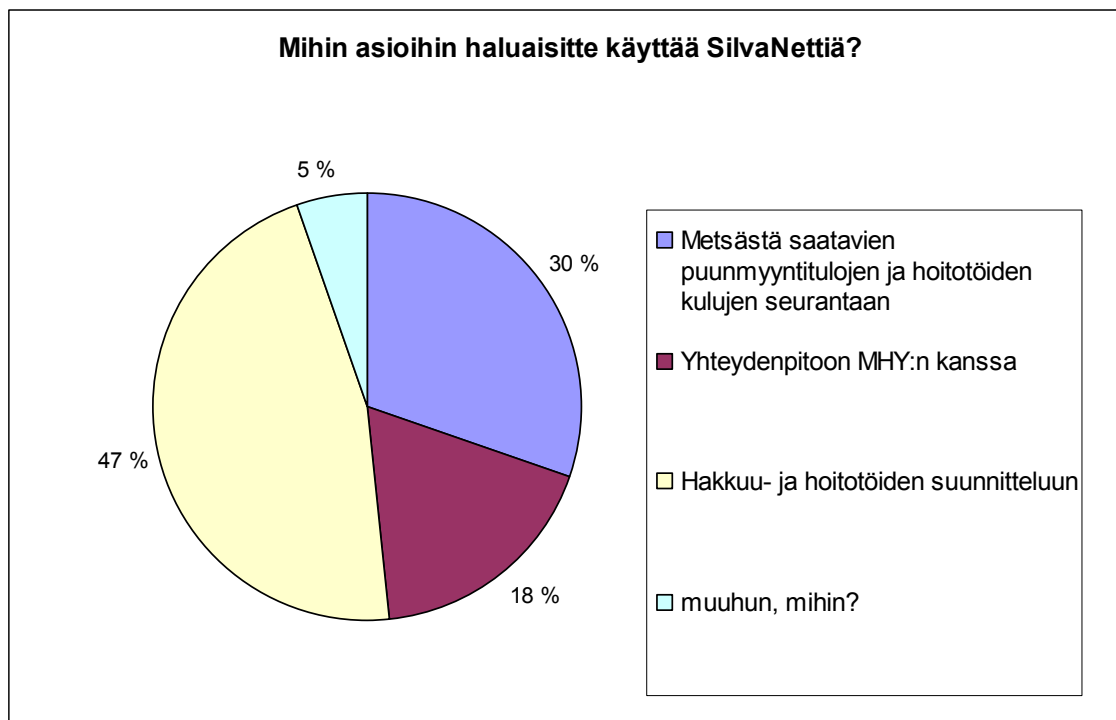
KUVIO 2. SilvaNetin käyttötarkoitus

Seuraavaksi eniten SilvaNettiä käytetään tulevien metsänhoitotöiden, puumäärien ja tulevien hakkuiden seurantaan. Metsäsuunnitelmakarttoja on tulostanut 11 % vastaajista (Kuvio 2).

SilvaNetin piirtotyökalua on käyttänyt 14 % vastaajista. Piirtotyökalu sai käytettävyydestä huonoa palautetta, sillä se ei ole kovin tarkka.

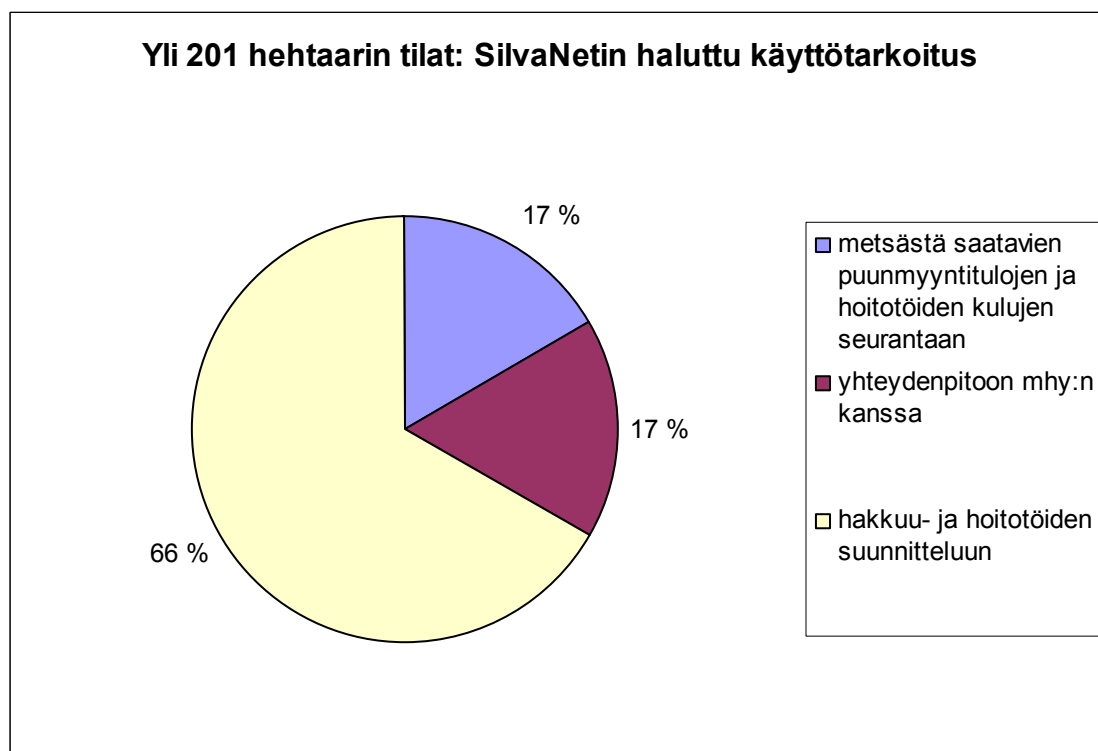
SilvaNettiä halutaan käyttää eniten hakkuu- ja hoitotöiden suunnitteluun ja kiireellisyyden määrittämiseen. Metsästä saatavat puunmyyntitulot ja mahdolliset metsänhoitokustannukset kiinnostavat suurta osaa SilvaNettiasiakkaita, ja 30 % vastaajista haluaisi nämä tiedot mukaan verkkometsäsuunnitelmaan. Vastaajista 18 % haluaisi pitää yhteyttä metsänhoitoyhdistyksen kanssa SilvaNetin kautta (Kuvio 3). Muita ehdotettuja käyttötarkoituksia ovat metsäveroilmoituksen täyttäminen, SilvaNetin mobiiliversio kännykkään, pinta-alan mittaustyökalu kartalle ja omien merkintöjen lisäsmahdollisuus päiväkirjana metsäveroilmoitusta varten.

Metsäveroilmoituksen SilvaNetissä haluaisi täyttää 35 % vastaajista. Osa vastaajista tekee sähköisen metsäveroilmoituksen jo nyt Metsäkeskuksen metsaan.net-palvelussa.

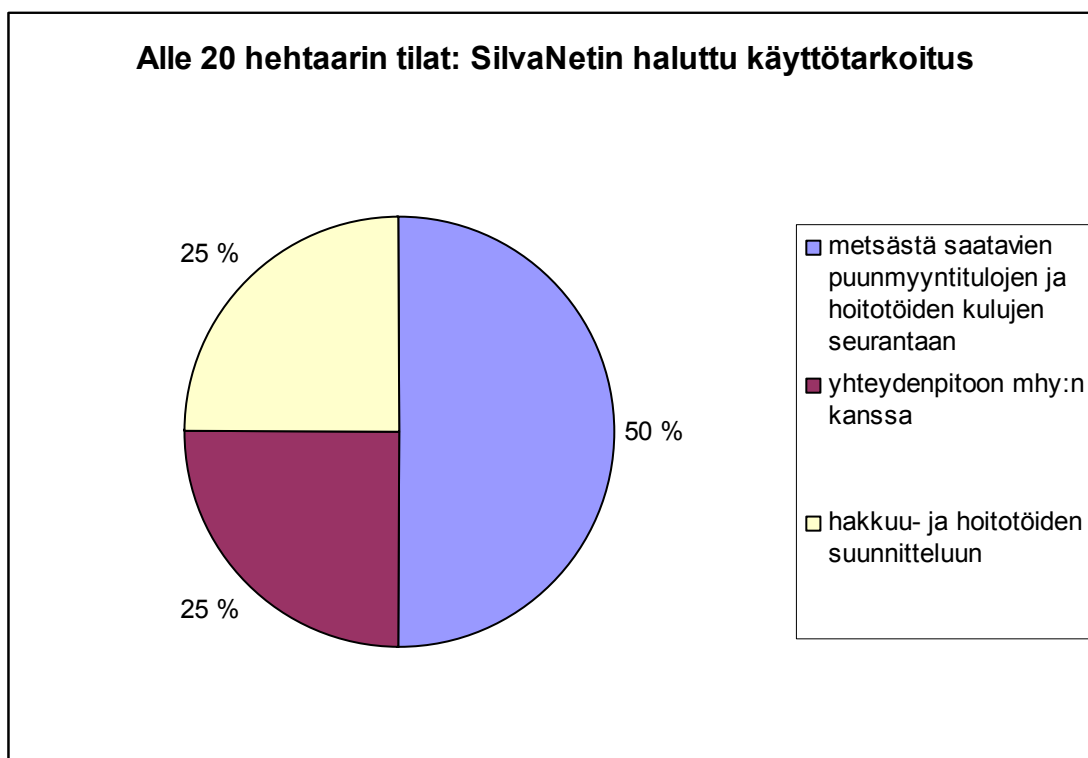

KUVIO 3. Vastaajien haluamat SilvaNetti-ominaisuudet

Kyselytutkimuksesta selvisi myös miten vastaajan tilakoko vaikutti SilvaNetin käyttöön ja haluttuun käyttötarkoitukseen. Suuria eroja SilvaNetin käytössä ei eri tilakokoon suhteen ole. Pienimpien metsätilojen omistajat ovat kuitenkin selvästi kiinnostuneempia puunmyyntitulojen ja hoitotöistä aiheutuvien kulujen seurannassa. 50 % vastaajista haluaisi tällaisen ominaisuuden SilvaNettiin. Suurimpien tilojen omistajat sen sijaan eivät ole tuloista ja menoista niin kiinnostuneita, ja vain 17 % heistä haluaisi ”tulo- ja menoseurannan SilvaNettiin. (Kuviot 4 ja 5).

KUVIO 4.

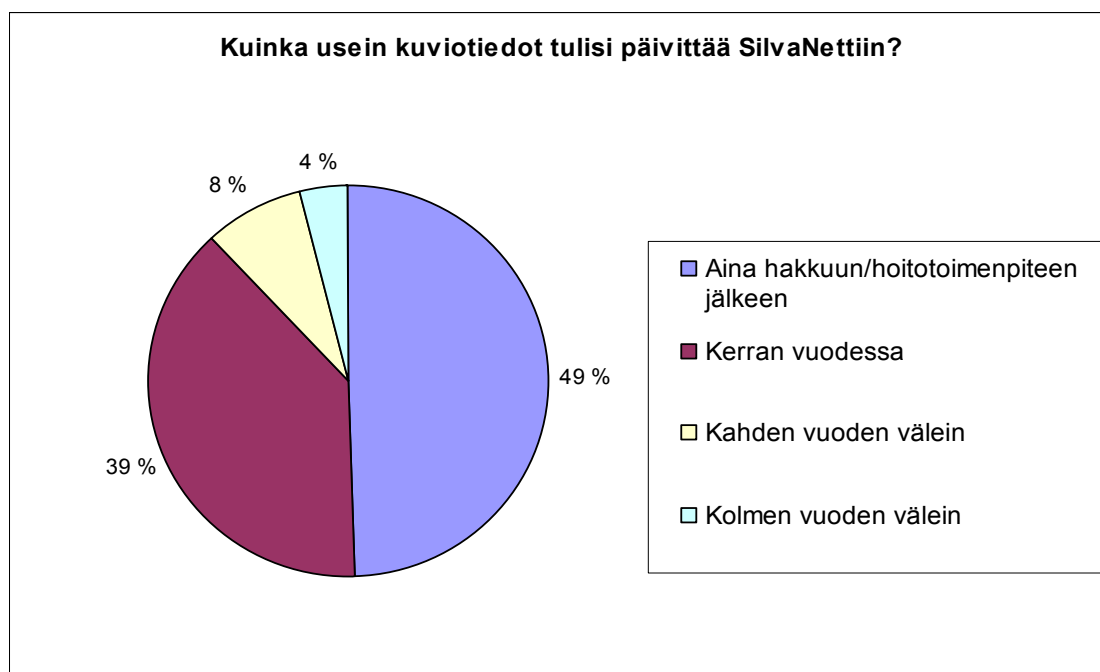
KUVIO 5

Alle 20 hehtaarin tilojen omistajista 30 % seuraa metsiensä puumääriä SilvaNetistä, kun kaikkien vastanneiden keskiarvo on noin 19 %. Hakkuu- ja hoitotöitä halutaan suunnitella pienten tilojen toimesta paljon vähemmän kuin

suurien tilojen. Alle 20 hehtaarin tiloilla heidän osuus on 25 %, yli 100 hehtaarin tiloilla 51 % ja yli 201 hehtaarin tiloilla 66 %. Silvanetin käyttöön liittyvissä kysymyksissä ei muilta osin ilmennyt merkittäviä eroja asiakkaiden tilakoon suhteen (Kuviot 4 ja 5).

Työmaatiетоjen lisäys SilvaNettiin on mahdollista, ja ainakin Pirkanmaan metsänhoitoyhdistyksellä sitä tehdään. Kyselyyn vastanneista yli 80 % haluaa työmaatiетоja, esimerkiksi leimausselosteita ja metsänkäyttöilmoituksia omaan verkkometsäsuunnitelman työmaihin. SilvaNetin sähköpostitoimintoa on käyttänyt 14 % vastanneista ja omia piirtotyökalulla tehtyjä karttoja metsänhoitoyhdistykseen on lähettänyt 3 % käyttäjistä.

Kuviotietojen päivitykset tehdään Pirkanmaan SilvaNettiasiakkaille kerran vuodessa. Kyselyyn vastanneista 49 % haluaisi päivityksen aina hakkuu- tai hoitotoimenpiteen jälkeen jolloin metsäsuunnitelma olisi käytännössä täysin reaaliaikainen (Kuvio 6). Loput vastaajista haluaa päivityksen kerran vuodessa tai harvemmin.

KUVIO 6. Kuviotietojen päivitys.

Kyselylomakkeen lopussa oli tilaa johon vastaaja sai kirjoittaa sanallista palautetta ja käyttökokemuksia SilvaNetistä. Sinne kertyikin paljon tekstiä ja

näihin viimeisiin kappaleisiin on koottu aiheittain kaikki kirjallinen palaute. Useimmin toistuivat kommentit joiden mukaan vastaaja ei ole vielä aloittanut SilvaNetin käyttöä tai kokemusta ohjelmasta on hyvin vähän. Monet uudet käyttäjät eivät ole päässeet sähköisen metsäsuunnitelman käytössä alkuun, koska tarvitsevat neuvontaa ohjelman käytössä. Monet kommentoijat haluavat lisää käyttäjäkoulutusta. Osa käyttäjistä taas kiittelee hyvää perehdytystä ohjelman käyttöön. Toisissa metsänhoitoyhdistyksissä neuvontaa tehdään palautteiden perusteella enemmän kuin toisissa.

Käyttöliittymän ulkoasua kommentoitiin runsaasti. Useimpien vastaajien mielestä kartan pitäisi olla koko ruudun kokoinen, jolloin näyttöpäätteen tila voitaisiin hyödyntää paremmin, ja näkymä olisi selkeämpi. Naapuritilojen omistajien yhteystietojen saaminen SilvaNetin kautta on myös usealle kommentoijalle tärkeää. Muutama käyttäjä haluaa SilvaNettiin lisää karttatasoja ”metsänomistajan omaan käyttöön” esimerkiksi sienipaikkojen, rajapyykkien ja niiden numeroiden lisäämiseksi muistiin. Kuviotietoikkuna aukeaa kartan päälle ja estää näkyvyyttä. Tätä ei ole mahdollista siirtää. Lisäksi olisi kätevä saada auki useamman kuvion tiedot yhtä aikaa, jotta niitä voisi vertailla keskenään.

Valokuvien osalta vastaajille on epäselvää voiko näitä laittaa itse SilvaNettiin. Osa käyttäjistä haluaa tämän mahdollisuuden itselleen ja osa taas pitää valokuvien lisäämistä tarpeettomana. Jotkut käyttäjät ottavat itse valokuvia, ja lähettävät metsänhoitoyhdistykseensä joka siirtää kuvat Internettiin.

SilvaNettiin voidaan lisätä metsänomistajan kaikki metsätilat. Kartalle saadaan kuitenkin vain yksi metsätila kerrallaan. Usea kommentoija haluaisi saada kartalle eri metsäsuunnitelmista ja eri tiloilta hoito- ja hakkuutietoja esimerkiksi kaikki seuraavan viiden vuoden aikana toteutettavat ensiharvennukset. Samoin metsänomistajan koko metsäomaisuuden tunnusluvut on haluttu saada yhteen ikkunaan. Jos metsänomistajalla on useita metsätiloja eri alueilta, on mahdollista, että samalla kuvionumeroilla löytyy kuvioita useammalta tilalta, joka saattaa aiheuttaa sekaannusta suunnitelmia selatessa.

Työmaatiin halutaan saada lähialueen yrittäjien yhteystietoja. Lisäksi yksittäinen kommentoija haluaa saman työmaaselosteen kuin hakkuuta tekevä yrittäjä, jotta metsänomistaja voisi itse valvoa työmaata paremmin. Ajantasalla olevat kustannusarviot tulevista hakkuu- ja hoitotoimenpiteistä ovat myös haluttuja.

SilvaNettiin lisätyn suunnitelman salasanaa ei voi enää vaihtaa kun tila on kerran Internetiin siirretty. Moni käyttäjä haluaisi kuitenkin vaihtaa salasanan helpommaksi muistaa. Useat kommentit koskivat SilvaNetin ajantasaisuutta. Koko SilvaNetin käyttäminen perustuu ajantasaisuuteen, ja useat ovat huolissaan kuviotietojensa päivittämisestä.

6. POHDINTA JA YHTEENVETO

SilvaNettiä myydään sähköisenä metsäsuunnitelmana, mutta se ei ole sisällöltään samanlainen kuin perinteinen paperinen versio. Visuaalisesti SilvaNetti on erilainen kuin muut verkkometsäsuunnitelmat, ja ohjelman suunnittelussa onkin varmasti haluttu tehdä tuotteesta oman näköinen. Erilainen ulkoasu ei kuitenkaan ole saanut metsänhoitoyhdistyksen asiantuntijoiden ja metsänomistajien keskuudessa hyvää vastaanottoa. Ympyränmuotoisen linkkien valintaympyrän sijaan perinteinen valikkonäkymä olisi selkeämpi. 14.4.2011 SilvaData Oy teki ohjelmistopäivityksen, jonka jälkeen peruskartta on mahdollista suurentaa koko näyttöruudun kokoiseksi, mutta ympyrä peittää näkymää keskellä. Kuvien 1 (sivulla 10) ja 2 (sivulla 15) välillä karttanäkymän ero on havaittavissa. Kuva 1 on ajalta ennen päivitystä ja kuva 2 on otettu sen jälkeen. Seuraava kehitysaskel voisi olla valikkonäkymän päivitys, jolloin käyttäjä voisi valita perinteisemmän vaihtoehdon ympyrän sijaan.

Valikkojen selkeyttämiseksi ”kuviotietojen haku”- ja ”teemakartat”- toimintoja pitäisi muokata tai ne voisi yhdistää omaksi kokonaisuudekseen. On ristiriitaista, että teemakartoista löytyy esimerkiksi hakkuut, ja hoitotyöt löytyy vain kuviotietojen haulla. Moni metsänomistajakin vastasi kyselyssä, että haluttua suunnitelmatietoa ei löydy helposti valikkojen asettelun ja epäloogisuuden vuoksi.

Useisiin metsänhoitotöihin on tilanteesta riippuen haettavissa Kemera-tukea. Metsänhoidollisesti tällaiset hoitotyöt ovat tärkeitä, joten yksi karttojen teemoista voisikin olla Kemera-tukikelpoisuus. Lisäksi olisi kätevää, jos eri hoitotoimenpiteet voisi hakea kartalle työlajeittain. Esimerkiksi taimikonhoitokuviot olisi tarpeellista saada kuvioittain kartalle.

Kyselytutkimuksen mukaan 35 prosenttia metsänomistajista kiinnostaa metsästä saatavat puunmyyntitulot ja hoitotöihin kuluvat menot. Paperisessa metsäsuunnitelmassa on lopussa erittely arvioiduista kantorahatuloista ja

metsänhoitotöiden kustannuksista kymmenvuotiselle suunnitelmakaudelle. Tällä hetkellä ohjelmalla on mahdollista saada selville metsätilan kuviotiedot ja toimenpide-ehdotukset. SilvaNetti ei tarjoa taloudellista näkökulmaa toimenpiteiden suunnitteluun. SilvaNetti-ohjelmaan pitäisi lisätä vähintäänkin samat tiedot mitä perinteisessä suunnitelmassa on, jotta se palvelisi metsänomistajaa yhtä hyvin kuin tavallinen metsäsuunnitelma.

Selkeitä virheitä SilvaNetissä on vähän. Kuitenkin suunnitelman siirrossa metsänhoitoyhdistyksen järjestelmästä SilvaNettiin suunnitelmatiedot saattavat muuttua. Kuvionumerot muuttavat lähes poikkeuksetta paikkaa kuvion keskeltä sen reunalle, jolloin saattaa tulla sekaannuksia mikä numero vastaa mitäkin aluetta. Lisäksi siirron aikana joitakin suunnitelmatietoja, esimerkiksi hoitotyöt tietyllä kuviolla ei siirrykään SilvaNettiin, vaikka MHY:n järjestelmässä se on merkittynä suunnitelmaan.

SilvaNetin käyttö edellyttää kohtalaisia ATK-taitoja ja ainakin aloittelijoille perehdytyksen asiantuntijan toimesta. Moni SilvaNettiasiakas ei ole käyttänyt ohjelmaa lainkaan, tai on kokenut aloittamisen hankalaksi. Eri metsänhoitoyhdistysten alueilla ohjelman käyttöön on annettu koulutusta vaihtelevasti. Uusille SilvaNettiasiakkaille pitäisi järjestää koulutustilaisuus, jotta he saisivat alusta alkaen sähköisestä metsäsuunnitelmasta kaiken irti ja kiinnostus sen käyttämiseen lisääntyisi. On pelko, että joillakin asiakkailla kiinnostus loppuu ensimmäisen ilmaisen käyttövuoden jälkeen, kun palvelu muuttuu maksulliseksi.

SilvaNettiä käyttävistä eläkeläisistä ja palkansaajista asuu yli 80 prosenttia kaukana metsätilastaan. SilvaNetti siis palvelee parhaiten sellaisia metsänomistajia joilla ei ole mahdollisuutta käydä aktiivisesti tilallaan, mutta haluavat ajantasaista tietoa metsistään.

Julkisuudessa on ollut erilaisia tilastoja metsänomistajarakenteen muutoksesta. Yhä useampi metsänomistaja asuu kaupungissa tai kasvukeskuksessa kaukana metsätilaltaan. Useimmiten he ovat palkansaajia ja siten riippumattomia metsistä saatavista tuloista. Näiden metsänomistajien palstat

eivät aina ole mitä parhaimmassa kunnossa. SilvaNettiä pitäisi markkinoida enemmän kaupunkilaismetsänomistajille. Mikä tärkeintä; SilvaNetillä on kysyntää ja se lisää kiinnostusta metsäasioiden hoitoon.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Metsänhoitoyhdistys Kyrösjärvi, 8.2.2010: SilvaNetti – Metsät nettiin hankesuunnitelma.

Pirkanmaan ELY-keskus, 2/2011: Päätös tuesta yleishyödylliseen Kehittämishankkeeseen.

Bamberg, M., Hemmilä, T. & Vettenranta, A. 2000. Metsäsuunnittelu. Helsinki: Opetushallitus (Edita).

Rantala, Satu (toim.). 2007. Metsäkoulu. Helsinki: Metsäkustannus (Hämeenlinna: Karisto).

Hyvämäki Touko (toim.). 2002. Tapion taskukirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti (Jyväskylä: Gummerus)

Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa, 2011, versio 30.3.2011: Sopimus SilvaNetti verkkopalvelusta.

Sähköiset lähteet:

Kyselylomakkeen laatiminen. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Luettu 1.3.2011 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Joutsentenreitti ry. Koiramäen Konstit! – Joutsentenreitti ry:n kehittämisohjelma 2007-2013. PDF-dokumentti. Luettu 12.4.2011.
http://joutsentenreitti.fi/wp-content/uploads/2009/10/koiramaen_konstit_2007_paivitetty_2009.pdf

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme 2009. Silvanetti – verkkometsäsuunnitelma. WWW-dokumentti. http://www.mhy.fi/paijathame/SilvaNetti/fi_FI/silvanetti/

Metsälehti 22/2009. WWW-dokumentti. Luettu 17.2.2011.
<http://www.metsalehti.fi/metsalehti/juttu.aspx?ID=6487>

Mikko Pötsönen. Opinnäytetyö: Silvanetti metsänhoitoyhdistyksen asiakkuudenhallinnassa. 2011

Harri Hänninen, Metla. 22.4.2010. Metsäkeskusten asiantuntijapalvelutoiminnon neuvottelupäivät: Miten metsänomistajat ja heidän palvelutarpeensa muuttuvat. PDF-dokumentti. Luettu 8.6.2011.
<http://www.metla.fi/hanke/3458/hanninen-gustavelund-22042010.pdf>

Harri Hänninen, Metla. 2.2.2011. Metsäkeskusten Lounais-Suomi ja Pirkanmaa Talvikoulutuspäivä 2011, Kuninkaisten kulttuuri- ja koulutuskeskus, Huittinen: Metsätilan koko ja sukupolvenvaihdos – Löytyykö lääkkeitä? PDF-dokumentti. Luettu 8.6.2011. <http://www.metla.fi/hanke/7362/pdf/Metsatilakoko-Hanninen-Huittinen-02022011.pdf>

Muut lähteet:

Haastattelu. Metsäsuunnittelija ja SilvaNettivastaava Jukka Pohjonen, Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa (17.1.2011, 14.2.2011, 14.3.2011).

Metsäneuvojien ja SilvaNettivastaavan kokous. Aiheina SilvaNetti, metsäneuvonta ja tila-arviot. MHY Pirkanmaa. Lempäälä (7.4.2011)

Haastattelu. Metsäsuunnittelija Sini Nikula, UPM metsä (14.4.2011)

LIITE 1: 1 (2)

SilvaNetistä parempi tuote

Jukka Pohjonen tai Jussi Uusitalo on aiemmin ollut yhteydessä Teihin liittyen SilvaNetin kehittämiseen sekä metsänomistajille tehtävään kyselytutkimukseen, ja olette alustavasti olleet myönteisiä hankkeelle. Toimin MHY-Pirkanmaan työntekijänä opiskelun ohessa, ja saan järjestelmästä noin 50 SilvaNetti-asiakkaan yhteystiedot tältä alueelta. Tarvitsemme kuitenkin yli 200 SilvaNetti-asiakasta, jotta otanta olisi tarpeeksi suuri, ja tähän tarvitsemme Teidän apuunne.

Olen tekemässä opinnäytetyötä SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelmaan liittyen. Olemme keskustelleet MHY Pirkanmaan SilvaNettivistavaan Jukka Pohjosen kanssa SilvaNetin nykyisestä tilasta sekä perehtyneet siinä ilmeneviin puutteisiin. SilvaData aloittaa uuden ohjelmistoversion rakentamisen ensi syksynä, ja pyrimme vaikuttamaan hyvissä ajoin tulevan version sisältöön. Olen vertaillut Metsäliiton ja UPM:n vastaavia järjestelmiä, ja on ilmeistä, että pienet muutokset SilvaNetti-ohjelmaan olisivat tuotteelle hyväksi.

Kerään tietoa ja parannusehdotuksia MHY:n toimihenkilöiltä ja metsänomistajilta joilla on SilvaNetti käytössään. Metsänomistajien näkökulma selvitetään kyselytutkimuksella usean MHY:n alueella noin 300-400:lle metsänomistajalta, jolloin toivottavasti saisimme vähintään 100 vastausta. MHY:n toimihenkilöillä ja asiaan perehtyneillä on varmasti tiedossa SilvaNetin kehitystarpeet, mutta tuotteen ostajilta ei palautetta laajasti ole kerätty. Kun tuotteesta saadaan loppukäyttäjälle helpompi ja miellyttävämpi käyttää, kysyntäkin kasvaa varmasti.

Nyt tarvitsemme niiden metsänomistajien yhteystiedot joilla SilvaNetti on käytössä. Asiakkaiden tietoja ei käytetä mihinkään muuhun kuin kyselylomakkeen lähettämiseen.

Sekä metsänomistajien että toimihenkilöiden mielipiteet ja käyttökokemukset analysoidaan ja niiden pohjalta tehdään raportti SilvaDatalle, joka tekee muutokset ohjelmistoon.

Ohje SilvaNettiasiakkaiden listaukseen, toimi seuraavasti:

1. Avaa MHY Asiakaspalvelut.
2. Avaa metsänomistajat.
3. Klikkaa "Rajaus"-toimintoa.
4. Aktivoi "yritystiedoista"-kenttä ellei se ole jo aktiivisena.
5. Selaa listaa alaspäin ja valitse "SilvaNetti-asiakas".
6. Alhaalla olevaan "Hakuehdot"-kenttään:
ja "SilvaNetti-asiakas"-kenttään "-1 Kyllä"
tai "SilvaNetti-asiakas"-kenttään "-1 Kyllä"
7. Klikkaa "Hae tiedot"

LIITE 1: 2 (2)

8. Tee siirtotiedosto .txt-muodossa
9. Tallenna tiedosto haluamaasi hakemistoon
10. Jos listalla on sellaisia metsänomistajia joilla ei ole SilvaNettiä käytössä, tai on tiedossa ettei kyselyä tietyille henkilölle kannata lähettää, voit poistaa nämä nimet listalta, jotta emme turhaan lähetä kyselyä heille.
11. Lähetä txt-tiedosto sähköpostilla osoitteeseen jussi.uusitalo@mhy.fi

Kutsu vastata kyselyyn koskien SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelmaa

Arvoisa SilvaNettiasiakas,

SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelmasta aloitetaan syksyllä tehdä uutta ohjelmistoversiota. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää SilvaNetin käyttäjien käyttökokemuksia ja kerätä parannusehdotuksia. Kyselytutkimuksen tulosten perusteella teemme raportin SilvaData Oy:lle, joka vastaa ohjelmiston kehittämisestä. Tavoitteenamme on, että seuraava SilvaNetti-versio on käytettävyydeltään ja sisällöltään parempi tuote.

Vastauslomake käsitellään luottamuksellisesti, eikä siihen tule Teidän yhteystietojanne.

Teillä on nyt hyvä mahdollisuus kertoa SilvaNetti-verkkometsäsuunnitelmasta mielipiteenne ja näin omalta osaltanne vaikuttaa tuotteen kehitystyöhön. Lisäksi kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kolme metsänhoitoyhdistyksen tuotepalkintoa. Arvontalomake on tämän kirjeen liitteenä, ja sen sisältämiä tietoja ei yhdistetä kyselyn vastauslomakkeen tietoihin.

Teidän mielipiteenne on meille tärkeä. Täyttäkää vastaus- ja arvontalomake ja postittakaa ne palautuskuoressa 15.4 mennessä.

Ystävällisin terveisin ja ajastanne kiittäen

Jussi Uusitalo
MHY Pirkanmaa
040 527 6262
Jussi.uusitalo@mhy.fi

VASTAUSLOMAKE

Taustakysymykset

1. Ikä: _____ vuotta.

2. Ammatti: _____.

3. Tilakoko (hehtaaria) Alle 20 21-40 41-60 61-100 101-200 Yli 201

4. Asumiskunta / tilan sijaintikunnat: _____ / _____

Käytettävyys

5. Ohjelman käyttö on mielestänne

- helppoa
- melko helppoa
- neutraali mielipide
- melko vaikeaa
- vaikeaa

Kommentoikaa SilvaNetti-ohjelman käytettävyyttä (mikä toimii hyvin, missä on parantamisen varaa).

6. Kuinka usein käytätte SilvaNettiä?

- viikoittain
- kuukausittain
- neljännesvuosittain
- kerran vuodessa

7. SilvaNettitikku nopeuttaa ohjelman käyttöä huomattavasti. Onko teillä SilvaNettitikkua käytettävissänne?

- Kyllä
- Ei

SilvaNetti-ohjelmiston ominaisuudet (voitte rastittaa useita vaihtoehtoja)

8. Mihin toimintoihin käytätte SilvaNettiä?

- metsänhoitotöiden seurantaan
 - hakkuutöiden seurantaan
 - metsäsuunnitelmakarttojen tulostukseen
 - kuviotietojen tutkiskeluun
 - puumäärien seurantaan
 - muuhun, mihin?
-

9. Oletteko käyttänyt SilvaNetin piirtotyökalua?

- Kyllä Ei

10. Mihin asioihin haluaisitte käyttää SilvaNettiä?

- Metsästä saatavien puunmyyntitulojen ja hoitotöiden kulujen seurantaan.
 - Yhteydenpitoon metsänhoitoyhdistyksen kanssa.
 - Hakkuu- ja hoitotöiden suunnitteluun.
 - muuhun, mihin?
-
-

11. Haluaisitteko, että suunnittelija ottaa tilanne kuvioilta valokuvia ja lisää niitä SilvaNettiin?

- Kyllä Ei

12. Haluaisitteko täyttää metsäveroilmoituksen SilvaNetin kautta?

- Kyllä Ei

13. Haluaisitteko, että SilvaNettiin lisätään työmatatietoja (esim. leimausselosteita ja metsänkäyttöilmoituksia)?

- Kyllä Ei

Vuorovaikutteisuus

14. Oletteko käyttänyt SilvaNetin sähköpostitoimintoa?

- Kyllä Ei

15. Oletteko lähettänyt SilvaNetin piirtotyökalulla tehtyjä karttoja MHY:hyn?

- Kyllä Ei

16. Kuinka usein metsäkuvioiden tiedot tulisi päivittää SilvaNettiin metsänhoitoyhdistyksen toimesta?

- Aina hakkuun/hoitotoimenpiteen jälkeen.
 Kerran vuodessa.
 Kahden vuoden välein.
 Kolmen vuoden välein.

17. Vapaa sana (voitte kirjoittaa tähän esimerkiksi käyttökokemuksia ja parannusehdotuksia SilvaNettiin liittyen).

metsänhoitoyhdistys
PIRKANMAA

Arvontaan osallistuminen

Palkinnot arvotaan toukokuussa. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Nimi: _____

Lähiosoite: _____

Postinumero ja postitoimipaikka: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköposti: _____